

ІНФРАСТРУКТУРА РИНКУ ЯЛОВИЧИНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

BEEF MARKET INFRASTRUCTURE: PROBLEMS AND PROSPECTS

У статті розглянуто сучасний стан інфраструктури ринку яловичини в Україні. Визначено проблеми розвитку інфраструктури ринку яловичини. Проведено аналіз функціонування інфраструктури ринку яловичини у господарствах населення. Розглянуто питання формування ринків яловичини та телятини. Зроблено оцінку доцільності проведення сертифікації точок із забою великої рогатої худоби. Вказано перспективні напрями розвитку інфраструктури національного ринку яловичини.

Ключові слова: інфраструктура, оптові ринки, ринок яловичини, сертифікація, ринок живої худоби.

В статье рассматривается современное состояние инфраструктуры рынка говядины в Украине. Определены проблемы развития инфраструктуры рынка говядины. Проведен анализ функционирования инфраструктуры рынка говядины в хозяйствах населения. Рассмотрены вопросы формирования рынков говядины. Произведена оценка

целесообразности проведения сертификации точек по забою крупного рогатого скота. Указаны перспективные направления развития инфраструктуры национального рынка говядины.

Ключевые слова: инфраструктура, оптовые рынки, рынок говядины, сертификация, рынок живого скота.

In the article it has been reviewed current state of beef market infrastructure in Ukraine. It has been figured out the problems of beef market infrastructure. It has been conducted the analysis of market infrastructure beef farms functioning. It has been considered the question of beef and veal markets formation. It has been estimated the expediency of conducting certification point of slaughter cattle. It has been specified perspective areas of the national market beef infrastructure development.

Key words: infrastructure, wholesale markets, the market for beef, certification, market livestock.

УДК 338.433(477)

Ляховець В.О.

м.н.с., аспірант кафедри менеджменту біоресурсів і природокористування Тернопільський національний економічний університет

Постановка проблеми. Сьогодні розвиток скотарства неможливий без подальшої інтенсифікації, поглибленої спеціалізації та широкого впровадження у практику досягнень науково-технічного прогресу, а також потрібно не забувати про саму інфраструктуру ринку [1]. Як відомо, успіх на будь-якому ринку залежить від організації інфраструктури. У плані функціональності ринкова інфраструктура є недосконалою, і це стосується передусім ринку яловичини та телятини. З огляду на це, питання розвитку інфраструктури є актуальним і потребує опрацювання дієвого механізму щодо організації та збуту даного виду продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток ринку яловичини неможливий без розробки сучасних елементів інфраструктури – спеціалізованих торгових домів, ринків живої худоби, торговельно-посередницьких організацій, оптових ринків тощо, тенденції розвитку яких відображено у працях Польова О.Л., Півторак Я.І., Соболева Д.А., Жемойда О.В., Андросович І.І. та ін. Якщо розглянути всі наукові дослідження з порушеного питання, то функціонування інфраструктури ринку яловичини знаходиться на неналежному рівні і потребує подальшого доопрацювання і обґрунтування нових підходів та концепцій.

Постановка завдання. Мета і завдання дослідження – оцінити та проаналізувати сучасний стан інфраструктури ринку яловичини та визначити перспективи її розвитку на найближче майбутнє.

Виклад основного матеріалу дослідження. Першочерговою умовою для нормального функціонування ринку яловичини є створення та вдосконалення його інфраструктури: за її рівнем роз-

витку можна усвідомити та проаналізувати ступінь розвитку даної галузі в певній країні.

Для того щоб удосконалити інфраструктуру ринку яловичини, потрібно правильно використовувати елементи, які будуть безпосередньо пов'язані з обслуговуванням даної галузі. Також необхідно досягнути практичної реалізації таких функцій: забезпечити фінансову підтримку галузі через кредитування підприємств, які займаються вирощуванням та реалізацією ВРХ; надання певного роду пільг; страхування підприємницької діяльності; з боку держави потрібний ефективний контроль, який забезпечував би розвиток інфраструктури ринку яловичини.

В Україні спостерігається тенденція до зменшення виробництва яловичини. Цього року воно може скоротитися на 6–8%. Основною причиною стагнації галузі є велика збитковість вирощування ВРХ на м'ясо.

Як зазначили в УКАБ, зараз попит на яловичину на вітчизняному ринку досить стриманий унаслідок низької купівельної спроможності населення. Єдиним стабілізуючим фактором нині може бути тільки експорт. Однак кількість країн, в яких реалізується українська яловичина, незначна, а одним з основних ринків залишається Росія. Відсутність надійних ринків збуту і стриманий попит на яловичину на внутрішньому ринку призводять до значної стагнації галузі.

Враховуючи дефіцит яловичини на світовому ринку, її виробництво є перспективним в умовах існування надійних ринків збуту. В Україні є низка підприємств, які прагнуть експортувати свою продукцію до ЄС та інших країн, але не можуть цього

зробити через відсутність в Україні спеціального дозволу. Зараз досить багато розмов ведеться про вихід яловичини на європейський ринок, однак фактичні дії, які б реально наближали до цієї мети, практично відсутні [2].

Основними причинами стримування розвитку інфраструктури ринку яловичини є слабе законодавство, яке не регулює ринок м'ясного скотарства, тіньові канали збуту продукції, перенесення збуту в дрібнотоварні господарства, які працюють на отримання «живих» грошей. Нині формується така ситуація, за якої закупівельники яловичини, які працювали згідно з ринковими умовами, співпрацюють із постійними дрібними продавцями. Результатом такого становища стало збільшення реалізації ВРХ із подвір'я. В організації реалізації худоби через ринкові структури повинні бути зацікавлені місцеві органи самоврядування, це сприятиме формуванню місцевого бюджету, а в перспективі – регіонального, оскільки певна частина збору надходитиме до нього. Наприклад, якщо в певному регіоні діє оптовий ринок яловичини, то торги слід проводити через ринок, де все буде ефективно контролюватися як для продавця, так і покупця продукції.

Із метою підвищення ефективності функціонування ринку яловичини повинна бути проведена відповідна його структурізація. При цьому необхідно розрізнити організаційну структуру ринку та його інфраструктуру.

Інфраструктура ринку:

- товарні біржі, що торгують продукцією;
- аукціони худоби;
- агроторгові домів;
- допоміжна база ринку (сховища, складські приміщення, транспортні структури тощо).

При цьому повинна здійснюватися координація діяльності учасників ринку, яка повинна уникати дій монополістичного характеру.

В Україні, як і в інших країнах світу, проводяться аукціони племінної худоби. Вони діють на загальноукраїнському, обласному, районному рівнях. Аукціони стали одним з елементів ринкової інфраструктури, які регулюють попит та пропозицію на племінну худобу.

Функціонування ринку неможливе без належного інформаційного забезпечення [3]. Важливим елементом ринкової інфраструктури є свого роду інформаційний центр, де учасники ринку можуть отримати інформацію про стан справ на даному ринку.

Якщо правильно організувати весь економічний механізм ринку яловичини разом із його інфраструктурою, то для українських експортерів відкриваються нові світові ринки збуту в таких країнах, як, наприклад, Китай.

Наприкінці 2015 р. Міністерство сільського господарства КНР оголосило, що в рамках наступ-

ної п'ятирічки країна буде більше покладатися на закупівлю імпортних продуктів харчування, ніж на збільшення власного виробництва.

Україна збирається налагодити експорт м'ясної української продукції на ринки Китайської Народної Республіки. Про це в березні поточного року повідомила заступник Міністра аграрної політики та продовольства України з питань європейської інтеграції.

Китай споживає близько 6 млн. т яловичини. Ще в другій половині ХХ ст. яловичина вважалася делікатесом і була доступна тільки вищим верствам населення, а її виробництво і споживання почали різко зростати на початку 1990-х років.

На даний момент виробництво яловичини в Китаї розвивається не так стрімко, як виробництво інших видів м'яса, зокрема, через його високу вартість і необхідність виділення великих територій під пасовища. За кілька останніх років споживання яловичини збільшилося, тоді як виробництво залишається на колишньому рівні. Це призвело до значного збільшення імпорту яловичини. Та й у цілому імпорт м'ясних продуктів Китаєм зростає в середньому на 17% на рік починаючи з 2000 р.

Прагнення китайців до вживання здорової їжі, імідж України як аграрної країни і курс на виробництво якісних продуктів харчування можуть, за адекватної підтримки держави, сприяти просуванню української продукції на китайському ринку [4].

Важливою проблемою інфраструктури ринку яловичини залишається сертифікація боєнь. Вона вимагає законодавчого регулювання, тому що ветеринарно-санітарні правила всіх учасників забою ВРХ ніде не регламентовані. Процес сертифікації яловичини повинен контролюватися певним органом, оскільки на ринок повинна постачатися високоякісна продукція.

Сьогоднішня ситуація на ринку яловичини не є сприятливою для всього м'ясного сектору. Динаміка поголів'я ВРХ м'ясних порід залишається невтішною, протягом кількох років спостерігається його скорочення. Зі слів фахівців, виробники можуть як мінімум утричі більше виробляти яловичини. Справа в тому, що в Україні бички м'ясних порід забиваються у досить ранньому віці і не відгодовуються до тих позицій, які потрібні споживачам на світовому ринку. Просто українські фермери не мають ринків збуту, а на внутрішньому ринку вкрай низька культура споживання цього виду м'яса. Доводиться констатувати, що деякі господарства взагалі вирощують худобу собі у збиток. Через збитковість підприємства скорочують поголів'я ВРХ. У цілому ж, за відгуками гравців ринку, останнім часом найкращими результатами у виробництві яловичини можна вважати хоча б нульову рентабельність м'ясного скотарства. У майбутньому ж займатися цим бізнесом зможуть

тільки ті господарства, що мають доступ до дешевих кормів і знають ринки збуту.

Залишається невирішеною ще одна проблема українського ринку яловичини: ціна на якісне м'ясо спеціалізованих порід ВРХ не відрізняється від ціни на м'ясо молочних порід. Експерти зазначають, що на українському ринку вистачає яловичини вітчизняного виробництва, але населення віддає перевагу дешевшим видам м'яса, таким як курятина. Виробники вважають, що низький попит на яловичину пов'язаний із тим, що українці ще просто не знають про якісну м'ясну яловичину. Переважно на ринок надходить м'ясо молочних або м'ясо-молочних порід, а це далеко не високоякісна яловичина, яку звикли споживати європейці. У багатьох аграрних холдингах України м'ясне скотарство функціонує як підгалузь молочної галузі, де утримують бичків молочної або м'ясо-молочної порід [5].

У нашій країні спостерігається така тенденція, що поголів'я великої рогатої худоби м'ясної породи не утримується до необхідних вагових кондицій для отримання високоякісної яловичини. Наприклад, бички вагою до 250 кг йдуть на забій і продаються, а в деяких країнах, які спеціалізуються на виробництві яловичини, такі самі породи бичків відгодовуються до 400–500 кг, і в такому виді після забою отримується високоякісна яловичина.

Отже, нашим учасникам ринку потрібно вивчати інші інтенсивні технології виробництва яловичини, переймати досвід організації інфраструктури для виходу на світові ринки реалізації продукції.

Сьогодні яловичина – непопулярний різновид м'яса в Україні, а її експорт поки що обмежений через відсутність дозволів потенційних імпортерів. Як наслідок, аграрії вирізають за рік до 800 тис. голів телят молочних порід віком до 20 днів, тоді як могли б відгодувати бичків до м'ясної кондиції до 600–700-кілограмової ваги, як це роблять у Сполучених Штатах Америки, й експортувати їх як живу вагу чи продукти глибокої переробки, адже маємо гарні умови для цього: найдешевші у світі корми, географічне розташування поряд із найбільшими ринками збуту – ЄС і країнами Близького Сходу. Більш того, це забирало б із внутрішнього ринку приблизно 1 млн. т фуражу і 400 тис. т шроту, відходи харчової промисловості та створювало б робочі місця на селі, давало б додаткову виручку виробникам молока [6].

Вдосконалення внутрішньогосподарського економічного механізму, а також інфраструктури у м'ясному секторі економіки дасть змогу зацікавити всіх учасників галузі у збільшенні виробництва яловичини та інших видів м'яса. Наслідком цього буде підвищення продуктивності праці, збільшення обсягів продукції м'ясного скотарства, підвищиться економічна доцільність та ефективність галузі.

Висновки з проведеного дослідження. Згідно з проведеним аналізом інфраструктури ринку яловичини, основними проблемами, які стримують розвиток, є законодавче та фінансове забезпечення. Слабка наукова база, недотримання вимог законодавства, а також дефіцит бюджету стримують розвиток аграрної інфраструктури в цілому і ринку яловичини зокрема. Перспективними напрямками розвитку інфраструктури ринку яловичини повинно бути створення сертифікованих босень, організація регіональних ринків живої худоби, створення єдиної інформаційної системи, яка б забезпечила всіх учасників ринку необхідною інформацією для ефективного функціонування економічного механізму даної галузі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Костенко В.І. Практикум із скотарства і технології виробництва молока та яловичини / В.І. Костенко. – К. : Урожай, 1996. – С. 3.
2. Виробництво яловичини у світі у 2015 р. скоротиться на 1,5%, в Україні на 6–8% [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.rbc.ua/ukr/news/proizvodstvo-govyadiny-mire-g-sokratitsya-1432035708.html>.
3. Гладич Б.Б. Аграрний ринок : підручник / Б.Б. Гладич. – Тернопіль, 2002. – С. 22–37.
4. Лисенко В. М'ясна експансія: чи зможе Україна торгувати з Китаєм продукцією тваринництва / В. Лисенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1419084-myasna-ekspansiya-chi-zmozhe-ukrayina-torguvati-z-kitaem-produkcieyu-tvarinnictva>.
5. Ковальчук Т. Виклики перед м'ясною галуззю / Т. Ковальчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichnyigektar/4544-vyklyky-pered-miasnoiu-galuzziu>.
6. Іщенко Г. Бичків краще експортувати, ніж вирізати / Г. Іщенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/bichkiv-krashe-eksportuvati-nizh-virizati/>.